ផលិតកម្មពូជស្រូវស្រាលសំខាន់ៗ សម្រាប់ជំរុញការនាំចេញអង្ករ

*ដោយបណ្ឌិតម៉ាក់ សឿន ប្រធាននាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម*

១.សេចក្ដីផ្ដើម

ស្រូវជាដំណាំស្បៀងមួយសំខាន់ជាងគេ សម្រាប់ប្រជាជនប្រមាណពាក់កណ្ដាលនៃប្រជាជនលើសាកលលោក។ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ស្រូវជាដំណាំស្បៀងមួយសំខាន់ សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលជាប្រភពថាមពលប្រមាណពី៦៨ទៅ៧០ភាគរយនៃបរិមាណកាឡូរីចាំបាច់ប្រចាំថ្ងៃ។ ម្យ៉ាងទៀតនៅកម្ពុជាមានសក្ដានុពល និងកាលានុវត្តភាពធំធេង ក្នុងផលិតកម្មស្រូវ ដែលមានវិសាលភាពផ្ទៃដីដាំដុះប្រមាណ ២ លាន៨សែន ហិកតា ក្នុងនោះមានស្រូវរដូវវស្សាប្រមាណ ២លាន ៤សែនហិកតា និងស្រូវរដូវប្រាំងមានប្រមាណជាង៤សែនហិកតា និងផលិតផលស្រូវសរុបប្រមាណជាង៨លានតោននៅក្នុងឆ្នាំ២០១០កន្លងមក។ យោងតាមសក្ដានុពល និងកាលានុវត្តភាពលើផលិតកម្មស្រូវនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្រោមការដឹកនាំដ៏ឆ្លាតវៃមោះមុតប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតរបស់សម្ដេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានដាក់ចេញនូវឯកសារគោលនយោបាយស្ដីពីការជំរុញផលិតកម្មស្រូវ និងការនាំចេញអង្ករ កាលពីខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ក្នុងទិសដៅសម្រេចឲ្យបាននូវផលិតផលស្រូវលើសប្រមាណជាង ៤លានតោន និងមានលទ្ធភាពនាំចេញអង្ករជាផ្លូវការយ៉ាងតិច ១លានតោន នៅឆ្នាំ២០១៥។ ដើម្បីចូលរួមចំណែកជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយស្ដីពីការជំរុញផលិតកម្មស្រូវនិងការនាំចេញអង្ករឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពនិងទទួលបានជោគជ័យ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបានរៀបចំផែនការសកម្មភាពសម្រាប់អនុវត្តឯកសារគោលនយោបាយនេះនិងបានបញ្ចេញពូជស្រូវសំខាន់ៗចំនួន១០ពូជ រួមទាំងបង្គុំបច្ចេកទេសផលិតកម្មដំណាំស្រូវសម្រាប់បង្កើនផលិតកម្មដំណាំស្រូវ និងគុណភាពឆ្លើយតបទៅតាមតម្រូវការទីផ្សារ។ ពូជស្រូវសំខាន់ៗចំនួន១០ពូជនេះ ជាប្រភេទពូជមានទិន្នផលនិងគុណភាពអង្ករខ្ពស់ដែលរួមមាន៖ ពូជស្រូវស្រាលមិនប្រកាន់រដូវចំនួន៣ពូជ គឺ ពូជសែនពិដោរ ពូជអ៊ីអ៊ែរ៦៦ និងពូជជលសារ ពូជស្រូវកណ្ដាលប្រកាន់រដូវចំនួន៤ពូជគឺ ពូជផ្ការំដួល ពូជផ្ការំដេង ពូជផ្ការមៀត និងពូជផ្កាច័ន្ទសែនសរ និងពូជស្រូវធ្ងន់ប្រកាន់រដូវមានចំនួន៣ពូជគឺ ពូជរាំងជ័យ ពូជខា៤ និងពូជខា៦។

ឯកសារមានគោលបំណងបង្ហាញនូវលក្ខណៈពិសេសពូជស្រូវសាស្រលមិនប្រកាន់រដូវ និងចំណេះដឹងបច្ចេកទេស និងបទពិសោធន៍សំខាន់ៗពីបង្គុំបច្ចេកទេសប្រពលវប្បកម្មដំណាំស្រូវដល់កសិករ ក្នុងការបង្កើនផលិតកម្មដំណាំស្រូវ និងគុណភាពអង្ករ ឆ្លើយតបទៅតាមតម្រូវការទីផ្សារដែលរួមមាន៖ ការជ្រើសរើសពូជមកប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសដាំដុះ ការគ្រប់គ្រងនិងថែទាំដំណាំស្រូវ ការប្រមូលផលស្រូវ និងបច្ចេកទេសក្រោយពេលប្រមូលផល ដើម្បីទទួលបានទិន្នផលស្រូវខ្ពស់ គុណភាពគ្រាប់ស្រូវល្អ និងគុណភាពអង្ករល្អ។

២. លក្ខណៈសំខាន់ៗ របស់ពូជស្រូវស្រាលមិនប្រកាន់រដូវ

២.១.ពូជសែនពិដោរ

ពូជសែនពិដោរ ជាប្រភេទពូជស្រូវស្រាលមិនប្រកាន់រដូវមានអាយុកាលពី១១០ទៅ១២០ថ្ងៃ និងជាពូជស្រូវក្រអូប ដែលបានបញ្ចេញ និងផ្សព្វផ្សាយឲ្យកសិករប្រើប្រាស់ដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទនៅដើមឆ្នាំ២០០២ ហើយមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះពូជស្រូវសែនពិដោរកំពុងប្រើប្រាស់ក្នុងផលិតកម្មស្រូវរដូវប្រាំងនិងស្រូវស្រាលដើមរដូវដោយកសិករនៅទូទាំងប្រទេស។ ពូជនេះមានទិន្នផលខ្ពស់មានក្លិនក្រអូប

មានគុណភាពអង្ករល្អមានភាពភ្លឺថ្លាវែងរលូន និងបាយទន់ឆ្ងាញ់ពិសារអង្ករមានតម្លៃខ្ពស់នៅក្នុងទីផ្សារជាតិនិងទីផ្សារអន្តរជាតិ និងមានទិន្នផលពី៣.៥ តោនទៅ៥តោនក្នុង១ហិកតា ហើយបើក្នុងលក្ខខណ្ឌអំណោយផលល្អនិងអនុវត្តតាមបច្ចេកទេសបានត្រឹមត្រូវ ពូជនេះអាចទទួលបានទិន្នផលរហូតដល់ ៦ ទៅ ៧ តោន ក្នុង១ហិកតា។

២.២.ពូជអ៊ីអ៊ែរ៦៦

ពូជស្រូវអ៊ីអ៊ែរ៦៦ ជាប្រភេទពូជស្រូវស្រាល ដែលបានបញ្ចេញនិងផ្សព្វផ្សាយឲ្យកសិករប្រើប្រាស់ដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទនៅដើមឆ្នាំ១៩៩០ ហើយមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះពូជស្រូវអ៊ីអ៊ែរ៦៦ កំពុងប្រើប្រាស់ក្នុងផលិតកម្មស្រូវរដូវប្រាំង និងស្រូវស្រាលដើមរដូវ ដោយកសិករនៅទូទាំងប្រទេស។ ពូជនេះមានទិន្នផលខ្ពស់ មានគុណភាពអង្ករល្អមានភាពភ្លឺថ្លាវែងរលូន និងជាពូជមានប្រភេទ អង្ករអាចលក់បាននៅក្នុងទីផ្សារជាតិ និងទីផ្សារអន្តរជាតិ។

ពូជស្រូវអ៊ីអ៊ែរ៦៦ ជាប្រភេទពូជស្រូវមិនប្រកាន់រដូវ ដែលអាចដាំដុះបាននៅគ្រប់រដូវកាល ជាពិសេសស្រូវដើមរដូវនៅរដូវវស្សា ស្រូវប្រដេញទឹក និងស្រូវរដូវប្រាំង។ ពូជនេះមាន

អាយុកាលចាប់ពីថ្ងៃសាបព្រោះ រហូតដល់ពេលច្រូតកាត់ ពី ១០៥ ថ្ងៃ - ១១៥ ថ្ងៃ ។ ពូជស្រូវអ៊ីអ៊ែរ ៦៦ ជាប្រភេទពូជមិនធន់នឹងមមាចត្នោត ហើយមានទិន្នផលពី៤.០ តោន - ៦.០ តោនក្នុង១ហិកតា ហើយបើក្នុងលក្ខខណ្ឌអំណោយផលល្អនិងការដាំដុះអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធប្រពលវប្បកម្មដំណាំស្រូវអាចផ្តល់ទិន្នផលរហូតដល់៧ ទៅ៨តោនក្នុង១ហិកតា។

២.៣.ពូជស្រូវផលសារ

ពូជស្រូវផលសារជាប្រភេទពូជស្រូវស្រាល ដែលបានបញ្ចេញនិងផ្សព្វផ្សាយឲ្យកសិករប្រើប្រាស់ដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទនៅដើមឆ្នាំ១៩៩៩ ហើយមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ពូជស្រូវផលសារ បានកំពុងប្រើប្រាស់ក្នុងផលិតកម្មស្រូវរដូវប្រាំង និងស្រូវស្រាលដើមរដូវ ដោយកសិករនៅទូទាំងប្រទេស។ ពូជនេះមានទិន្នផលខ្ពស់ មានគុណភាព អង្ករល្អមានភាពភ្លឺថ្លាវែងរលូន និងជាពូជមានបាយទន់ឆ្ងាញ់។

ពូជស្រូវផលសារជាប្រភេទពូជស្រូវមិនប្រកាន់រដូវ ដែលអាចដាំដុះបាននៅគ្រប់រដូវកាលជាពិសេសស្រូវដើមរដូវនៅរដូវវស្សា ស្រូវប្រដេញទឹកនិងស្រូវរដូវប្រាំង ។ ពូជស្រូវផលសារ ជាប្រភេទពូជមិនធន់ នឹងមមាចត្នោត ហើយមានទិន្នផលពី ៤.០តោន ទៅ ៦.០តោនក្នុង១ហិកតា ហើយបើក្នុងលក្ខខណ្ឌអំណោយផលល្អនិងការដាំដុះអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធប្រពលវប្បកម្មដំណាំស្រូវ វាអាចផ្តល់ទិន្នផលរហូតដល់៧ទៅ ៨តោន ក្នុង១ហិកតា។

៣. បច្ចេកទេសដាំដុះពូជស្រូវមិនប្រកាន់រដូវ

៣.១. សម្រាប់ស្រូវសន្ទូង

ក. ការរៀបចំថ្នាលសំណាបៈ

ប្រជាកសិករអាចរៀបចំថ្នាលសំណាបតាមវិធីបីប្រភេទ គឺៈថ្នាលសំណាបដាប៉ុក ថ្នាលសំណាបគោក និងថ្នាលសំណាបទឹក។

ថ្នាលសំណាបដាប៉ុកៈ ការធ្វើថ្នាលសំណាបដាប៉ុក ងាយស្រួលថែទាំ ចំណេញពលកម្ម និងពេលវេលា សំណាបដុះលូតលាស់ល្អ និងទទួលបានសំណាបមានសុខភាពល្អសម្រាប់យកទៅស្ទូង។ ថ្នាលសំណាបដាប៉ុកនីមួយៗ អាចរៀបចំទំហំ ២ ម៉ែត្រការ៉េ (ទំហំ១ម៉ែត្រ គុណនឹង២ម៉ែត្រ) ងាយស្រួលមូរ និងដឹកជញ្ជូន ។ សម្ភារសម្រាប់ធ្វើថ្នាលសំណាបដាប៉ុកមាន៖ បន្ទះឬស្សី ស្លឹកចេក ឬ ក្រណាត់កៅស៊ូ ក្រាលបាត និងយកដី១ភាគ ច្របល់លាយដីកំប៉ុស្តឬដីលាមកគោពុកផុយល្អចំនួន២ភាគ

និងផេះ២ភាគ ដោយលាយឲ្យសព្វ រួចចាក់រាយក្រាលលើថ្នាល កំរាស់៥សង្ទីម៉ែត្រឬកន្លះតឹក និងយកស្រូវសុទ្ធល្អ ចំនួន១គីឡូក្រាម ទៅ២ គីឡូក្រាម។ សម្រាប់ស្ទូង១ ហិកតាត្រូវការសាបថ្នាលសំណាបដាប៉ុក ៣០ ទៅ៣៥ បន្ទះ ដែលត្រូវការពូជស្រូវពី ២៥គីឡូក្រាម ទៅ៣៥គីឡូក្រាម ។ សំណាបមានអាយុកាលពី១០ ទៅ ១៥ ថ្ងៃ ត្រូវដកយកទៅសន្ទូង។

កសិករអាចសាបតាមថ្នាលសំណាបគោក និងថ្នាលសំណាបទឹក តាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើបាន ហើយដើម្បីឲ្យសំណាប និងដើមស្រូវមានសុខភាពល្អ ត្រូវប្រើពូជស្រូវសុទ្ធ និងមានគុណភាពល្អ ដោយប្រើពូជពី ២០ ទៅ ៤០គីឡូក្រាម ដីថ្នាលពី១០០ ទៅ២០០ម៉ែត្រការ៉េចំពោះថ្នាលសំណាបគោក និងពី ៤០០ ទៅ៥០០ម៉ែត្រការ៉េចំពោះថ្នាលសំណាបទឹក សម្រាប់ស្ទូង១ហិកតា។ ថ្នាលសំណាបត្រូវរៀបចំ នៅជិតប្រភពទឹកដោយរៀបចំដីថ្នាលសំណាបឲ្យបានស្មើល្អ ដោយភ្ជួរ និងរាស់ឲ្យបានច្រើនដង និងកៀរដីថ្នាលរួចប្រើ ដីកំប៉ុស្តពី២ ទៅ ៣ រទេះគោលើផ្ទៃដីសំណាប។ សំណាបមានអាយុកាលពី ១៥ ទៅ ២០ថ្ងៃ ត្រូវដកយកទៅសន្ទូង ដោយដកភ្លាមស្ទូងភ្លាមនៅក្នុងថ្ងៃតែមួយ។

ខ. ការស្ទូង

សំណាបមានអាយុកាលពី១៥ទៅ ២០ត្រូវដកយកទៅស្ទូងដោយដកភ្លាមស្ទូងភ្លាម នៅក្នុងថ្ងៃតែមួយ។ ស្រែសន្ទូងត្រូវភ្ជួរឲ្យបាន២ ទៅ៣ដងនិងរាស់កៀរដីឲ្យបានរាបស្មើល្អ និងលើកភ្លឺស្រែឲបានខ្ពស់និងជាប់ល្អ និងប្រើដីកំប៉ុស្ត ឬ ដីលាមកគោរលួយពុកល្អ ចំនួន៥ តោន ឬ ២០រទេះគោ និងអាចប្រើដីដេ អា ប៉េ ចំនួន៥០គ.ក្រ ទៅ ១០០គ.ក្រ ទ្រាប់បាត ទៅតាមប្រភេទដី ។ ស្ទូង ១ ដើម ទៅ ៣ ដើមក្នុង១គុម្ពជាជួរ ឬមុំចង្រ្កានដោយស្ទូងចំនួន ២០ គុម្ព ទៅ ២៥គុម្ពក្នុង១ម៉ែត្រការ៉េ ទៅតាមស្ថានភាពដីជាតិដី។

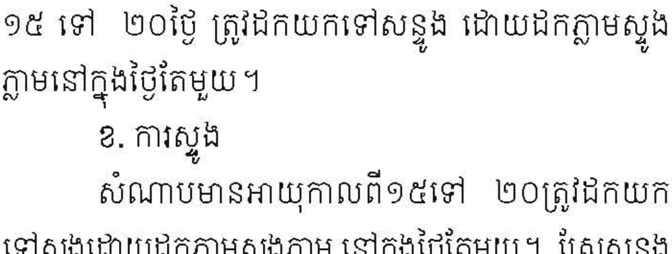

គ.ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំសន្ទូង

បន្ទាប់ពីស្ទូងរួច ត្រូវចុះពិនិត្យមើលស្រែជាប្រចាំ ដោយពិនិត្យមើលស្ថានភាពលូតលាស់របស់សន្ទូង នៅពេលស្ទូងរួចរយៈពេល៥-៧ថ្ងៃ ត្រូវស្ទូងជួសគុម្ពណាដែលបាត់ និង ត្រូវថែទាំ និងលើកភ្លឺរក្សាទឹកនៅក្នុងស្រែឲ្យបានល្អ។ ចុះពិនិត្យនិងបោចស្មៅ ចុះពិនិត្យសត្វល្អិត ជំងឺ និងសត្វមានប្រយោជន៍នៅក្នុងស្រែជាប្រចាំ។ បើដីមិនសូវមានជីជាតិអាចប្រើជីអ៊ុយរ៉េបំប៉ន ពី ៥០ទៅ១០០គ.ក្រក្នុង១ហិកតា នៅពេលស្រូវមូរដើម ឬពេលស្រូវកកើតកួរ។

៣.២. សម្រាប់ស្រូវពង្រោះ

ការរៀបចំដីស្រែពង្រោះ និងព្រោះគ្រាប់ស្រូវៈ ត្រូវភ្ជួរដីឲ្យបានច្រើនដងពី២ ទៅ ៣ ដង ហើយរាស់កៀរដីឲ្យរាបស្មើល្អ និងប្រើដីកំប៉ុស្ត ឬ ដីលាមកគោដែលរលួយពុកល្អចំនួន ៣-៥ តាន ឬ១៥ ទៅ ២០រទេះគោតាមលទ្ធភាពរកបាន។ ព្រោះគ្រាប់ស្រូវពី៨០-១០០ គីឡូក្រាមក្នុង១ហិកតាដោយ ត្រាំគ្រាប់ចំនួន ២យប់ និងស្រង់ផ្អាប់ចំនួន ១យប់ និងយកទៅព្រោះដោយប្រើឧបករណ៍ព្រោះគ្រាប់ ឬ ព្រោះដោយដៃ។

ការប្រើប្រាស់ជី និងការថែទាំៈ បើដីស្រែមិនសូវមានជីជាតិអាចប្រើជីបន្ថែមដោយប្រើជីដេ អា ប៉េ ចំនួន ៥០-១០០ គីឡូក្រាម ជីប៉ូតាស២៥គីឡូក្រាមក្នុង១ហិកតានៅពេលក្រោយព្រោះ១៥ ទៅ ២០ថ្ងៃ និងប្រើជីបំប៉ន ដោយប្រើ ជីអ៊ុយរ៉េចំនួនពី៥០ទៅ ១០០ គីឡូក្រាម និងជីប៉ូតាសចំនួន២៥ គីឡូក្រាមក្នុង១ហិកតានៅពេលស្រូវមូរដើម ឬកកើតកួរ។ ក្រោយពេលព្រោះរួចរយៈពេល ១៥ ទៅ ២០ថ្ងៃ ត្រូវស្ទូងជួសដើមណាដែលបាត់ ហើយចុះមើលស្រែជាប្រចាំ និងបោចស្មៅ គ្រប់គ្រងថែទាំទឹកក្នុងស្រែនិងត្រួតពិនិត្យសត្វល្អិត ជំងឺ និងសត្វមានប្រយោជន៍នៅក្នុងស្រែជាប្រចាំ។

ត្រូវគ្រប់គ្រងជញ្ជ្រាំងឲ្យបានល្អដោយក្ដួរលប់ជញ្ជ្រាំង ឬប្រមូលទុកធ្វើជីកំប៉ុស្ត និងដាំដំណាំនានា ដូចជាផ្សិត និងបន្លែជាដើម។ ចំពោះចំបើងត្រូវប្រមូលរក្សាទុកជាចំណីសត្វគោ ក្របី និងប្រើប្រាស់ចាំបាច់នានា។ ជៀសវាងការដុតជញ្ជ្រាំង និងចំបើងចោលនាំឲ្យបាត់បង់ជីជាតិនិងបំពុលបរិយាកាស។

៤. ការប្រមូលផលនិងទុកដាក់គ្រាប់ស្រូវ

ត្រូវច្រូតកាត់នៅក្រោយពេលស្រូវចេញផ្កាស្រុះ រយៈពេល៣០-៣៥ថ្ងៃ ឬ ពេលដែលគ្រាប់ស្រូវទុំប្រមាណ ៨៥ ភាគរយ ពេលគ្រាប់ស្រូវមានសភាពរឹង តែមិនស្រួយបាក់នៅពេលយកមកខាំ និងគ្រាប់ស្រូវមានអត្រាសំណើម ២០-២២ ភាគរយ។ ត្រូវបោកបែនភ្លាមក្រោយពីច្រូតកាត់ និងហាលគ្រាប់ស្រូវ២-៣ថ្ងៃ ឲ្យសំណើមគ្រាប់មាន ១៤ភាគរយឬគ្រាប់ស្រូវស្ងួតល្អមានសភាពរឹងតែមិនស្រួយបាក់ពេលខាំ។ ដើម្បីឲ្យគ្រាប់ស្រូវស្ងួតល្អ ត្រូវទុកដាក់គ្រាប់ស្រូវក្នុងបាវក្រចៅឬជង្រុកដែលជាទីកន្លែងស្ងួតនិងមានខ្យល់ចេញចូលបានល្អនិងការពារបាននូវការបំផ្លាញពីសត្វល្អិត(ខ្មូត) និងសត្វកណ្ដុរ ។ត្រូវកត់ត្រាថ្ងៃ ខែពេលប្រមូលផលនៅលើបាវ ស្រូវ ឬ ជង្រុកស្រូវ ។

៥. សន្និដ្ឋាន

ការអនុវត្តតាមបង្កំបច្ចេកទេស កសិករនឹងទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ គុណភាពគ្រាប់ស្រូវល្អ គុណភាពអង្ករល្អ ងាយស្រួលលក់ និងលក់បានតម្លៃខ្ពស់ ហូបចុកមានសុខភាពល្អ ធ្វើឲ្យប្រជាកសិករមានប្រាក់ចំណូលនិងជីវភាពរស់នៅល្អប្រសើរ និងចូលរួមចំណែកក្នុងអនុវត្តគោលនយោបាយ ស្ដីពីផលិតកម្មស្រូវ និងការនាំចេញអង្គររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

ឯកសារយោង

1. វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានកសិករ ឆ្នាំទី១លេខ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២, ឆ្នាំទី១ លេខ០៧ ខែធ្នូឆ្នាំ២០០២ ឆ្នាំទី៣លេខ២៥ ខែមិថុនាឆ្នាំ២០០៤, ឆ្នាំទី៣ លេខ៣១ ខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៤, ឆ្នាំទី៤ លេខ៤៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៥, ឆ្នាំទី៥លេខ៤៩ ខែ មិថុនាឆ្នាំ២០០៦, ឆ្នាំទី៦លេខ៥៨ ខែ មិនាឆ្នាំ ២០០៧, ឆ្នាំទី៦ លេខ៥៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧, ឆ្នាំទី៩លេខ៩២ ខែ មករាឆ្នាំ ២០១០ និង ឆ្នាំទី៩លេខ៩៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០។
2. ម៉ាក់ សឿន យុទ្ធសាស្ត្រគ្រប់គ្រងជីជាតិដី នៅក្នុងតំបន់ក្សេត្របរិស្ថានដំណាំស្រូវស្រែទំនាបពឹងដោយទឹកភ្លៀងនៅកម្ពុជា ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១០, ១០៦ ទំព័រ។
3. រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គោលនយោបាយជំរុញផលិតកម្មស្រូវ និងជំរុញការនាំចេញអង្គរ ថ្ងៃទី១៧ ខែ សីហាឆ្នាំ២០១០។
4. Buresh J R.,(2009).Site-Specific Nutrient Management(SSNM): An Approach for Optimizing Nutrient Use in Rice Production,. IRRI, Philippines. www.irri.org/irrc/ssnm;
5. International Rice Research Institute (IRRI). (2009) Rice Knowledge Bank. Good Agricultural Practices (GAP) for Irrigated and Rainfed Rice, Philippines. www.knowledgebank.irri.org;
6. Men Sarom., Chauddhary R.C., Javier E., Ouk M.,Sakhan S., Hun Y., Pith K H., Sidhu G S., Sin S., Say P., Ung S.P., Preap. V.,(2001). Discription of Rice Varieties Released by Rice Recommendation Committee of Cambodia (1990-2000), CARDI, Phnom Penh, Cambodia. 75p